

Direktiv om brottsbekämpningens åtkomst till bankkontoregister

2020/21:FPM142

Justitiedepartementet

2021-09-01

Dokumentbeteckning

COM(2021) 429

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 vad gäller behöriga myndigheters åtkomst till centraliserade bankkontoregister via den gemensamma åtkomstpunkten

Tidigare faktapromemorior i ärendet: 2017/18:FPM89

Sammanfattning

Enligt fjärde penningtvättsdirektivet ska varje medlemsstat inrätta ett nationellt register över bankkonton. Av kommissionens förslag till direktiv (se faktapromemoria om COM(2021) 423) följer att medlemsstaternas finansunderrättelseenheter ska få direkt och omedelbar tillgång till viss information i varandras bankkontoregister genom en s.k. gemensam åtkomstpunkt. Nu aktuellt direktiv syftar till att ge ytterligare myndigheter tillgång till information. Regeringen välkomnar det aktuella förslaget som innebär att myndigheter med ansvar för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott får tillgång till andra medlemsstaters bankkontoregister.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Av fjärde penningtvättsdirektivet följer att varje medlemsstat ska inrätta ett centralt bankkontoregister som framför allt ländernas finansunderrättelseenheter ska ha tillgång till (dvs. i Sveriges fall finanspolissektionen vid Polismyndigheten). Av direktiv 2019/1153 följer att ytterligare nationella myndigheter, dvs. sådana som är behöriga att

förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott, ska få tillgång till det nationella registret.

2020/21:FPM142

Den 20 juli 2021 antog kommissionen ett antal lagförslag inom ramen för arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism (se faktapromemoria). Av ett av lagförslagen, COM(2021) 423 final, framgår att medlemsstaternas centrala bankkontoregister ska sammankopplas genom en s.k. gemensam åtkomstpunkt, och att ländernas finansunderrättelseenheter härigenom ska ha direkt tillgång till viss information som finns i andra medlemsstaters bankkontoregister. Genom nu aktuellt direktiv föreslås en revidering av direktiv 2019/1153 med innebörden att samma krets av myndigheter, dvs. sådana som är behöriga att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott, även ska få tillgång till information från andra medlemsstaters bankkontoregister, i likhet med finansunderrättelseenheter.

Det nu aktuella förslaget antogs av kommissionen den 20 juli 2021. Rådet antog slutsatser på området den 17 juni 2020 (rådsdokument 8927/20).

1.2 Förslagets innehåll

Direktivets innebörd är att de utpekade behöriga myndigheterna, med ansvar för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott, ges tillgång till andra medlemsstaters centrala bankkontoregister genom en s.k. gemensam åtkomstpunkt. Tillägget genomförs genom att en ny artikel införs i direktiv 2019/1153. Genomförandetiden föreslås anpassas till den genomförandetid som beslutas för det nya penningtvättsdirektivet, det vill säga tre år efter ikraftträdandet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Relevanta bestämmelser finns framför allt i lag (2020:272) om konto- och värdefackssystem som reglerar det svenska bankkontoregistret och myndigheternas tillgång till informationen. Ytterligare bestämmelser, bland annat angående informationsutbyte, finns även i berörda myndigheters registerlagstiftning och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Det är möjligt att vissa författningsändringar kommer krävas för att genomföra den nu aktuella revideringen av direktivet.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens bedömning är att förslaget inte har någon påverkan på EU-budgeten.

I samband med anslutning till den gemensamma åtkomstpunkten kan nationella myndigheter komma att behöva nya tekniska lösningar.

Eventuella kostnader som förslagen kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

På grund av att brottsligheten korsar nationsgränser är internationellt samarbete nödvändigt i brottsbekämpningen. Den finansiella informationen är viktig för att lösa brott som handlar om penningtvätt och finansiering av terrorism, men även andra typer av brott som har koppling till finansiella flöden. Regeringen välkomnar därför det aktuella förslaget som innebär att myndigheter med ansvar för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott får tillgång till andra medlemsstaters bankkontoregister.

Redan idag kan ländernas myndigheter utbyta information, men i och med det nya förslaget får myndigheterna en direkt tillgång. Detta är en stor fördel eftersom tidsfaktorn kan vara avgörande när det gäller att bekämpa brottslighet som har koppling till finansiella transaktioner som kan ske väldigt snabbt. Ett snabbt agerande från myndigheternas sida kan ha betydelse för möjligheten att kunna säkra tillgångar innan de försvinner, alltså att effektivt kunna spåra, beslagta och förverka egendom.

För svensk del är det av stor vikt att både intresset av att skydda den personliga integriteten och intresset av en effektiv brottsbekämpning får genomslag i slutresultatet. Regeringen stödjer därför att förslaget tillämpningsområde är avgränsat, samtidigt som medlemsstaternas behov av informationsutbyte ska tillgodoses.

Regeringen avser verka för kostnadseffektiva lösningar för implementering av de nya anslutningarna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna har ställt sig bakom ovan nämnda rådsslutsatser (se avsnitt 1.1) och därmed uttryckt sig i positiva ordalag kring en framtida sammankoppling av de nationella bankkontoregistren och behöriga myndigheters tillgång här till.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 87.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Beslut fattas enligt ordinarie lagstiftningsförfarande enligt artikel 294 FEUF, vilket innebär att rådet beslutar med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är medbeslutande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen konstaterar att den organiserade brottsligheten ofta agerar gränsöverskridande, t.ex. för att gömma och återinvestera illegalt införskaffade tillgångar. Den organiserade brottsligheten för in brottsvinster som infiltrerar ekonomin, vilket utgör ett hot och en påverkan på EU i sin helhet. Därmed krävs agerande på EU-nivå, varför kommissionen menar att förslaget är förenligt med principen om subsidiaritet. Regeringen gör ingen annan bedömning.

Kommissionen konstaterar att det är fråga om en begränsad typ av information som kommer vara tillgänglig för andra medlemsstaters behöriga myndigheter. Det handlar om samma typ av information som är tillgänglig för de nationella myndigheterna i enlighet med det ursprungliga direktivet 2019/1153, dvs. information för att identifiera en innehavare av ett konto eller ett värdefack. Det kommer inte ges tillgång till information om t.ex. transaktioner eller innehav på ett konto. Mot denna bakgrund menar kommissionen att förslaget är förenligt med principen om proportionalitet. Regeringen gör ingen annan bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Tidsplanen för behandling av ärendet är inte känd.

4.2 Fackuttryck/termer

Behöriga myndigheter – avser i denna faktapromemoria myndigheter med ansvar för att förebygga, förhindra, avslöja, utreda eller lagföra brott.

Finansunderrättelseenhet – myndighet med särskilt ansvar för att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, som alla medlemsstater enligt fjärde penningtvättsdirektivet ska utse.

Sveriges finansunderrättelseenhet är placerad inom Polismyndigheten (Finanspolisen). På engelska används begreppet ”Financial Intelligence Unit” eller ”FIU”.

Bankkontoregister – centraliserade automatiska mekanismer, t.ex. centrala register eller centrala elektroniska datasöksystem, som gör det möjligt att snabbt fastställa identiteten för fysiska eller juridiska personer som innehar eller kontrollerar betalkonton och bankkonton identifierade med IBAN samt bankfack som tillhandahålls av ett kreditinstitut inom deras territorium, och som medlemsstaterna ska införa i enlighet med artikel 32 a i det fjärde penningtvättsdirektivet.

Gemensam åtkomstpunkt – den tekniska lösning som i COM(2021) 423 final, artikel 14.5, föreslås användas för att sammankoppla medlemsstaternas bankkontoregister. I samma artikel föreslås att den gemensamma åtkomstpunkten ska utvecklas och drivas av kommissionen. På engelska används begreppet ”single access point”.

Fjärde penningtvättsdirektivet – avser i denna faktagrupp den nu gällande EU-rättsakten på området (2015/849). Fjärde penningtvättsdirektivet innehåller vissa förändringar i kraft sedan 2020. Dessa förändringar har lagts till direktivet genom femte penningtvättsdirektivet (2018/843) som tekniskt sett är ett ändringsdirektiv till fjärde penningtvättsdirektivet.